O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
G.I. Muxamedov
____
2024 yil “___” ________

SHARQ VA G‘ARB MA’NAVIYATI
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100 000 – Ta‘lim
Ta’lim sohasi:	110 000 – Ta‘lim
Ta’lim yo‘nalishi:	70112101 – Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi (ma’naviyat asoslari)

Chirchiq – 2024

<table>
<tr><td colspan="2">Fan/modul kodi
ShG'MM 1305</td><td>O‘quv yili
2024-2025</td><td>Semestr
3</td><td colspan="2">ECTS - Kreditlar
5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fan/modul turi
Majburiy</td><td colspan="2">Ta’lim tili
O‘zbek</td><td colspan="2">Haftadagi dars soatlar
4</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td colspan="2">Fanning nomi</td><td>Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)</td><td>Mustaqil ta’lim (soat)</td><td>Jami yuklam (soat)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Sharq va G’arb ma’naviyati</td><td>60</td><td>90</td><td>150</td></tr>
</table>

2

I. Fanning mazmuni.

Fanni o‘qitishdan maqsad – magistrant talabalarni Sharq va G‘a ma’naviyatining o‘ziga xos jihatlari, ularning bir-biriga ta’siri, o‘zaro aloqadorli va tafovutlariga aloqador bo‘lgan bilimlar bilan qurollantirish.

Fanning vazifalari:

- magistrant talabalarning kelgusi kasbiy faoliyatlari uchun puxta nazariy as yaratish;
- ularda fan doirasida nazariy hamda seminar mashg‘ulotlarni tashkil qi olishga oid ko‘nikma va malakalarni shakllantirish;
- Sharq va G‘arb ma’naviyatiga oid bilimlar bilan qurollantirish;
- yoshlarda ma’naviy dunyoqarashni shakllantirish, milliy ma’naviyatni yo zararli, soxta ma’naviy ta’sirlardan himoya etish.

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Sharq xalqlari ma’naviyati rivojlanishining retrospektiv asoslari va o‘ziga xos xususiyatlari

Sharq ma’naviyati tushunchasi. Sharq ma’naviyati rivojining davrlashtirisi tamoyillari: Qadimgi Sharq ma’naviyati, Uyg‘onish davri Sharq ma’naviyati O‘rta asr Sharq ma’naviyati, Yangi davr va hozirgi zamon Sharq ma’naviyati Sharq ma’naviyati rivojiga ta’sir ko‘rastgan obyektiv va subyektiv omillar. Shar ma’naviyati rivojining asosiy yo‘nalishlari. Sharq ma’naviyati rivojining o‘zig xos xususiyatlari.

2-mavzu. Qadimgi Sharq ma’naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur, diniy-mifologik tasavvur va urf-odatlar, xalq og‘zaki ijodi va dostonchilikning roli

Sharq ma’naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur. Sharq ma’naviyat shakllanishida diniy mifologik tasavvurlar va urf odatlar. Markaziy Osiy xalqlarining qadimgi mif va afsonalari. Markaziy Osiyoda yaratilgan qadim yozma adabiyotlar va ularda ma’naviyat masalalari.

Xalq og‘zaki ijodi va dostonchilikning Sharq ma’naviyati shakllanishiga ta’siri. Qadimgi Misr, Shumer va Bobil ma’naviy hayotida diniy va tabiiy ilmiy qarashla uyg‘unligi. Qadimgi hind xalqlari ma’naviyati rivojida Vedalarning o‘rni. Qadimgi Xitoy afsonalar to‘plami (Tog‘lar va dengizlar kitobi), “donishman derlar” deb atalmish kishilar va mumtoz kitoblarining xitoy xalqlari ma’naviyati rivojidagi roli “Maxabhorat”, “Ramayana”, “To‘maris”, Shiroq”, “Rustam”

“Alpomish”, dostonlarida xalq ma’naviyatini yuksaltirish masalalari. Qadimgi Sharq ma’naviyatining rivojida yozuvning o‘rni va roli. (oromiy yozuvi, grek yozuvi, Avesto, Xorazm, Sug‘d, Kushon, rum (urxo‘n Enasoy), uyg‘ur yozuvi va boshqalar)

3-mavzu. Qadimgi turkiy bitiklarda ma’naviyat masalalari

Turkiy xalqlar ma’naviy dunyosi. Tosh bitiklar va yagona tangriga e’tiqodning inson ma’naviyatiga ta’siri. Kultegin, Bilgahoqon, To‘nyuquq, Ungin bitiktoshlariga bitilgan hikmatlarning Markaziy Osiyo xalqlari ma’naviyatiga ta’siri. Urxo‘n-Enasoy, Kul-Tegin va Bilka-Qoon yodgorliklari O‘rta asr ma’naviyatining tarkibiy qismi sifatida.

4-mavzu. Qadimgi Sharq va Antik davr falsafiy ta’limotlarining ma’naviyat rivojidagi o‘rni

Sharq qadimiy madaniyat o‘chog‘i. Ilk antik davr yunon ma’naviyatining g‘oyaviy asoslari. Ilk antik davr ma’naviyati rivojida Milet maktabi nomayondalari, Geraklit, Pifagor ta’limotlarining o‘ziga xos xususiyatlari.

Antik davrning klassik faylasuflari Aflotun, Arastu, Suqrot va Demokrit Epikur ta’limotlarida ma’naviyat masalalari. Sharq ma’naviyatining Ovrupoga ta’siri.

5-mavzu. Ellinizm va Sharq xalqlari ma’naviyati

Qadimgi dunyo tarixida Aleksandr va uning vorislari joriy etishga intilgan iqtisodiy va siyosiy birlik. Ellinizm davridagrek madaniyatining Aleksandr bosib olgan mamlakatlar - Yaqin Sharq, Shimoliy Afrika, Kichik Osiyo, Markaziy Osiyo, Eron va Hindiston xalqlari ma’naviyatiga ta’siri. Ellinizm davri ma’naviyatining o‘ziga xos xususiyatlari. Qadimgi Markaziy Osiyo va Eron xalqlarining boy ma’naviy qadriyatlari. Ellinizm davri Sharq xalqlari ma’naviyatining Gretsiya va Rim xalqlari ma’naviyatiga ta’siri.

6-mavzu. O‘rta asrlar hind va xitoy xalqlari ma’naviyati rivojida diniy ta’limotlarning roli

Hinduizm ta’limotining Hindiston ma’naviy hayotida tutgan o‘rni. Vedanta falsafiy maktabi va uning hind xalqlari ma’naviyati rivojiga ta’siri. Bhakti diniy ta’limotida insonning ma’naviy kamoloti va bag‘rikenglik masalalari. Hind xalqlari ma’naviyati rivojida tasavvuf ta’limoti va unda komil inson g‘oyasi. Qur’oni Karim, Xadisu Shariflarning xind xalqlari ma’naviyati rivojiga ta’siri (VII-VIII asrlar).

O‘rta asrlar xitoy xalqlari ma’naviyatida Konfusiy va daosizm ta’limotlarining ahamiyati. Konfusiy ta’limoti, unda insonning axloqiy fazilatlari va ma’naviy kamoloti haqidagi masalalarning yoritilishi. Konfusiychilik ta’limotining xitoy ma’naviy hayotida tutgan o‘rni. Daosizm ta’limoti va uning muhim xususiyatlari. Daosizm ta’limotida inson ma’naviyati haqidagi qarashlar. Daosizmning ijtimoiy axloqiy tamoyillari.

7-mavzu. MarkaziyOsiyoda IX-XII asrlarda ma'naviyat rivoji

IX-XII asrlarda Markaziy Osiyodagi ijtimoiy-siyosiy hayot. Arabxalifaligi, arab-musulmon falsafasi va uning ma'naviyatri vojigata'siri. Markaziy Osiyo xalqlari ma'naviyati rivojida diniy va ilmiy qarashlar uyg'unligi.

IX-XII asrlarda Markaziy Osiyoda iqtisodiy –ijtimoiy siyosiy munosabatlar va madaniy hayot. Sharq Uyg'onish davri ma'naviyatining o'ziga xos xususiyatlari va uning ma'naviyat yuksalishidagi o'rni.

8-mavzu. O'rta asr Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviy-axloqiy qarashlari

Muhammad Muso al-Xorazmiy, Axmad al-Farg'oniy, Abu Bakr Muhammad Zakariyoar-Roziy, Abu Nasr Forobiy, Abu Ali Ibn Sino, Umar Xayyomning axloqiy qarashlari. Tasavvuf g'oyalarining Sharq ma'naviyatining rivojidagi hissasi. Imom Abu Xamid G'azzoliy asarlarida ma'naviyat nazariyasining bevosita shakllantirilishi va yangicha tamoyillarning namoyon bo'lishi. «Ixyon ulum ad–din» asarining islom ma'naviyati takomilidagi ayricha ahamiyati. «Kimyoiy saodat»da ma'naviyat nazariyasining bevosita ishlab chiqilishi «Dil podshohi, shakl vazir» konsepsiyasining mohiyati. Jaloliddin Rumiy «Masnaviy»sida «Ma'naviyat» - timsol tushunchasining mazmun-mohiyatini ochib berilishi. «Nay va Nayiston» (qamishzor) timsollarining mazmuniy teranligi. Mashrab ijodida G'azzoliy va Rumiy an'analari («Manbai nur» va «Kimyo»).

O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviyatimiz taraqqiyotiga qo'shgan xissasi, ularning zamonaviy sivilizatsiya rivojidagi roli va ahamiyati.

Amir Temur va temuriylar davrida ma'naviyat va ma'naviy hayot. Temuriylar davrining tavsifi. Amir Temur ibn Tarag'ay Bahodirning ma'naviy ibratining ahamiyati. Mirxond, Xondamir, Sa'daddin Taftazoniy, Mir Said Sharof Jurjoniy, Ulug'bek, Jomiy, Alisher Navoiy, Xusayn Voiz Koshifiy, Zahiriddin Muhammad Boburlarning ma'naviyatimiz rivojidagi roli. Amir Temur davrida din va uning ma'naviyat yuksalishidagi o'rni.

9-mavzu. Markaziy Osiyoda XVI-XIX asrlarda ma'naviy hayot

XVI-XIX asrlarda Markaziy Osiyoda ma'naviyatning inqirozi va uning sabablari. Temuriylardan keyingi ijtimoiy jarayonlar. Yusufal-Qorabog'iy, Boborahim Mashrab, Nodira (Moxlaroyim), Ogaxiy, Axmad Donish, Berdaq, Furqat, Muqimiylarning ma'naviy qadriyatlarimizni milliy va diniy turmush tarzimizni saqlab qolishdagi o'rni. Markaziy Osiyo hududining xonliklarga bo'linishining salbiy oqibatlari.

Jadidchilik harakatida ma'naviyat va ma'rifat g'oyalari. Jadidchilik va uning g'oyaviy-siyosiy yo'li. Markaziy Osiyoda jadidchilikning paydo bo'lishidagi tarixiy shart-sharoitlar. Jadidchilikning shakllanish bosqichlari. Jadidlar kurashining g'oyaviy asoslari. Jadidchilik harakatining nazariy asoschilari va maqsadlari. Jadid va jadidchilik harakatining pirovard maqsadlari asoslari.

“Sho‘roi islomiya” partiyasidasturining ahamiyati. Jadidchilik harakatining ma’naviyatimizni saqlab qolish va rivojidagi o‘rni.

Jadidchilikning ma’naviy merosi va uni hozirgi kunda o‘rganilishi.

10-mavzu. O‘rta asr G‘arb ma’naviyati va xristianlik

O‘rta asr G‘arb falsafasida ma’naviyat masalalarining o‘ziga xos xususiyatlari. G‘arb ma’naviyatining shakllanishi va ravnaqida Sharq, arab ma’naviyatining o‘rni va roli. G‘arbiy Yevropada diniy mafkuraning hukmron mafkuraga aylanishi. Jamiyat va ma’naviy hayot Yevropada dunyoviy qarashlarning shakllana boshlanishi. G‘arbiy Yevropa ma’naviy hayotida uyg‘onish davrining o‘ziga xos xususiyatlari. Ijtimoiy hayotning insonparvarlashuvi. Sharq va G‘arb ma’naviy hayotidagi uzviylik. Xristianlikning G‘arbma’naviyatirivojigata’siri. Bilim va e’tiqodning inson ma’naviyatidagi roli. O‘rta asr G‘arb ma’naviyati rivojiga ta’sir ko‘rsatgan diniy-falsafiy oqimlar. (Sxolastika, gnostitsizm, nominalizm, realizm)

11-mavzu. Yevropa uyg‘onish davri ma’naviyati

Uyg‘onish davri va uning o‘ziga xos jihatlari. XV-XVI asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlaridagi ijtimoiy-siyosiy hayot va uning Yevropa xalqlari ma’naviyatiga ta’siri. Gumanistik qarashlar va ularning Yevropa ma’naviyati rivojidagi roli.

Nikolay Kuzonskiyning (1405-1464) falsafiy – ma’naviy qarashlari, Nikola Maksvelli (1469-1527), Tomas Mor (1478-1535), Tomazo Kamponello (1568-1630), Nikolay Kopernik (1473-1543), Jardano Bruno (1548-1600), Galileo Galiley (1564-1642)larning Uyg‘onish davri ma’naviyatiga qo‘shgan hissasi.

12-mavzu. XVII asr fransuz ma’rifatparvarligi va ma’naviyat rivoji

XVIII asrda Fransiyadagi ijtimoiy-siyosiy hayot. XVII asr oxiri va XVIII boshlarida Fransiyada Ma’rifatchilik harakatining yuzaga kelishi. Ma’rifatchilik harakatining o‘ziga xos xususiyatlari va uning Yevropa xalqlari ma’naviyati rivojiga ta’siri. XVIII asrda fransiyada ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot. Volter, Monteske, Jan Jak Russo, Deni Didrolarning falsafiy, ijtimoiy-axloqiy qarashlarining Fransuz ma’rifatchiligi va ma’naviyat rivojidagi roli. Fransuz ma’rifatchiligining Amerika, Germaniya, Rossiya kabi mamlakatlardagi ma’rifatchilikka nisbatan ancha rivojlanganligi. Fransuz ma’rifatchiligining Yevropa ma’naviyati rivojiga ta’siri.

13-mavzu. Sharq va G‘arb madaniy-ma’naviy aloqalarining ijtimoiy-tarixiy bosqichlari

Sharq va G‘arb munosabatlarini davrlantirish: Eng qadimgi davrda nellin madaniyatigacha bo‘lgan davr. O‘rta dengiz atrofidagi xalqlar madaniy aloqalari. III-VI asarlardagi yunon – O‘rta Osiyo, yunon – Eron, yunon – hind aloqalari. VIII-IX asarlarda yunon – arab aloqalari. IX-XII asarlarda Ispaniya orqali amalga oshirilgan Sharq va G‘arb aloqalari. XIV-XVIII asarlardagi aloqalar. XIX asar madaniy aloqalari. XX asr Sharqu - G‘arb aloqalarining ma’naviyat rivojiga ta’siri.

	Buyuk Ipak yo'lining ma'naviy-ma'rifiy munosabatlardagi o'rni. Buyuk ipak yo'lining paydo bo'lishidagi tarixiy sharoit. Qadimgi Karvon yo'lini Buyuk ipak yo'li deb atalishi. Buyuk ipak yo'lining yo'nalishlari. Dengiz yo'lining rivojlanishi va Buyuk ipak yo'liga ko'rsatgan ta'siri. Amir Temur va temuriylar davrida Buyuk ipak yo'lidagi davlatlararo aloqalar. Buyuk ipak yo'li hamkorlik yo'li. Buyuk ipak yo'lining jahon xalqlari ma'naviyatining rivojidagi ahamiyati. Buyuk ipak yo'lining qayta tiklanishi. **14-mavzu. O'rta asrlarda Sharq va G'arb xalqlari ma'naviyatining o'zaro ta'siri** Islom dinining Markaziy Osiyoda keng tarqalishi va Sharq mamlakatlari ma'naviy qadriyatlarning integratsiyasi. Islom dunyosiga dunyoviy falsafaning kirib kelishi va Arastu ta'limotining qayta tiklanishi. Tasavvuf falsafasi va uning O'rta asrlar Sharq ma'naviy hayotidagi o'rni va roli. A.Yassaviy, N.Kubro, B.Naqshband tariqatlarida ma'naviyat. Hamid G'azzoliyning diniy-axloqiy konsepsiyasi va ma'naviy rivoji. Islom dunyosiga falsafiy madaniyat va ma'naviyatning yoyilishi. Islom dunyosida yangi falsafiy, ma'naviy qarashlar. O'rta asrlardagi Sharq fani va ma'naviyatining G'arb fani va ma'naviyati yuksalishiga ijobiy ta'siri. **15-mavzu. Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uyg'unlashtirish muammolari** G'arb ma'naviyatida individualizm tamoyillarining ustuvorligi. J.PSartr, A.Kamyuning ma'naviy ideali va shaxs. Yangi axloqiy tamoyillar va jamiyat ijtimoiy tuzilmalaridagi yangi yo'nalishlar. Sharq ma'naviyatining G'arb ma'naviyatiga ta'siri Yevropa mamlakatlari xalqlari ma'naviy hayoti uchun zaruriyat ekanligi. Sharqona hamkorlik, bag'rikenglik, saxovatpeshalik, qadr-qimmatning Yevropa xalqlari ma'naviyatida o'ziga xos ko'rinishi. Umar Xayyom va Dante falsafasida yunon talqini. Attor va G'arb falsafasi. Fitrat va Milton Fridrix Nitsshe: Davr, falsafa, talqin evrilishlari. Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uyg'unlashtirish muammolari. **III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Sharq xalqlari ma'naviyati rivojlanishining retrospektiv asoslari va o'ziga xos xususiyatlari 2. Qadimgi Sharq ma'naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur, diniy-mifologik tasavvur va urf-odatlar, xalq og'zaki ijodi va dostonchilikning roli 3. Qadimgi turkiy bitiklarda ma'naviyat masalalari 4. Qadimgi Sharq va Antik davr falsafiy ta'limotlarining ma'naviyat rivojidagi o'rni 5. Ellinizm va Sharq xalqlari ma'naviyati 6. O'rta asrlar hind va xitoy xalqlari ma'naviyati rivojida diniy ta'limotlarning roli 7. Markaziy Osiyoda IX-XII asrlarda ma'naviyat rivoji

8. O‘rta asr Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma’naviy-axloqiy qarashlari
10. O‘rta asr G‘arb ma’naviyati va xristianlik
11. Yevropa uyg‘onish davri ma’naviyati
12. XVII asr fransuz ma’rifatparvarligi va ma’naviyat rivoji
13. Sharq va G‘arb madaniy-ma’naviy aloqalarining ijtimoiy-tarixiy bosqichlari
14. O‘rta asrlarda Sharq va G‘arb xalqlari ma’naviyatining o‘zaro ta’siri
15. Hozirgi davrda G‘arb va Sharq xalqlari ma’naviyatini uyg‘unlashtirish muammolari.

Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo‘yilgan masalani o‘rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to‘liq ochib beriladi.

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Mustaqil O‘zbekistonda san’at va adabiyotning yosh avlod ma’naviy tarbiyasidagi ahamiyati.
2. San’at va ma’naviyat.
3. San’atning kelib chiqishi. Asotir, din, san’at.
4. Alisher Navoiy badiiy olami.
5. Jahon ilmida san’at va ma’naviyat uyg‘unligi masalalariga e’tibor.
6. Ma’naviyat – ijtimoiy fenomen.
7. Sharq ma’naviyati va uning o‘ziga xos xususiyatlari
8. G‘arb ma’naviyati va uning o‘ziga xosligi.
9. Sharq va G‘arb ma’naviyatidagi uyg‘unlik va hozirgi zamon sivilizatsiyasi.
10. Ma’naviy tafakkurning qadimiy ildizlari.
11. Qadimgi Hindistonda paydo bo’lgan ma’naviy ta’limotlar va maktablar.
12. Qadimgi Xitoyda yuzaga kelgan ma’naviy yunalishlar
13. Qadimgi Turon xalqlarinnng diniy ma’naviy qarashlari.
14. Qadimgi turkiy bitiklar va ularning yaratilishi.
15. Qadimgi turkiy bitiklarda turkiy xalqlar ma’naviyatini namoyon bo’lishi.
16. Sharq qadimiy ma’naviyat o‘chog‘i
17. Antik davr ma’naviyatining o‘ziga xos ususiyatlari
18. Qadimgi rim ma’naviyatining asosiy maktablari va yo‘nalishlari.
19. O‘rta asrlar davri ma’naviyatining o‘ziga xos xususiyatlari.
20. Tasavvuf falsafasida ma’naviyat masalasi.
21. O‘rta asr sharq uyg‘onish davri ma’naviyati.
22. Sharq mutafakkirlarining ma’naviy-axloqiy qarashlari.
23. Amir Temur davri madaniyatining rivojlanishi va yangi bosqichga ko‘tarilishi.

	24. Mustaqillikni mustahkamlashda sharq mutafakkirlari ma'naviy merosining ahamiyati. 25. Yangi davr Sharq ma'naviyatida fanning roli 26. Amir Temur davri va yangi davr sharq ma'naviyatida fan taraqqiyoti. 27. Alisher Navoiy gumanizmining yangi Davr Sharq ma'naviyati taraqqiyotidagi o'rni 28. A.Bedil falsafiy qarashlari va yangi davr Sharq ma'naviyati 29. B.Mashrab ijodida hurfikrlik, din va ma'naviyat 30. Jadidchilik harakatida ma'naviyat va ma'rifat 31. Foma Akvinskiy falsafasining G'arb ma'naviy hayotidagi o'rni 32. Nominalizm va realizm falsafasining ijtimoiy-ma'naviy hayotga ta'siri 33. Yevropa Uygonish davri falsafiy qarashlarining ma'naviyat rivojiga ta'siri 34. Yevropa Yangi zamon falsafasi va ma'naviyat masalasi 35. XYII-XVIII asrlarda fransuz faylasuflari ta'limotida inson va ma'naviyat masalasi 36. Volter va Gelvitsiy falsafasida inson erkinligi 37. G'arb ma'naviyatida shaxs va jamiyaat munosabati 38. Fransuz marifatparvarlarining ma'naviy-ma'rifiy qavrashlari 39. Sharq ma'naviy hayotining ijtimoiy taraqqiyot bosqichlari. 40. Sharq va G'arb demokratiyasi va uning ko'rinishlari. 41. Sharq demokratiyasining ma'naviy hayotnn takomillashtirishdagi ahamiyati. 42. XX asr oxiri – XXI asr boshlarida sharq ma'naviy hayoti 43. Milliy qadriyatlarni tiklanishi va takomillashishi 44. Milliy mafkura va milliy ma'naviyatning o'zaro bog'liqligi. 45. Siyosiy madaniyat va ma'naviy ravnaq 46. O'zbekistonda ma'naviy taraqqiyot. 47. O'zbek tili va o'zbek ma'naviyati birligini 48. Korrupsiya va ta'magirlikka qarshi kurashning ma'naviy asoslari 49. Tarixiy xotira va milliy ma'naviy ravnaq 50. O'zbekistonda din va ma'naviyat birligi Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompitensiyalar).** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** - san'atning ma'naviyat bilan o'zaro bog'liqligi, ma'naviyat va nafosat tushunchalarining o'zaro munosabatlari, mustaqil O'zbekistonda yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasida san'atning tutgan o'rni haqida **tasavvur va bilimga ega bo'lishi;** - mustaqil O'zbekiston davlatining milliy san'at va adabiyotni rivojlantirish, jahon san'ati va adabiyot namunalari bilan yosh avlodni yaqindan tanishtirish yo'lida amalga oshirayotgan tadbirlari, mumtoz san'atimiz va adabiyotimizning ma'naviy asoslari, san'atning turli yo'nalishlarida milliy ma'naviyatimiz an'analarining o'ziga xos ifodalanishi; san'atshunoslik fanlarida san'atning ma'naviy asoslari qay darajada akslanishi, milliy san'atimizning rivojlanish bosqichlari va ularning milliy ma'naviyatimiz takomili bilan aloqadorligi haqida

	yetarlicha bilimga ega bo'lishi va ushbu bilimlarni ilmiy-pedagogik amaliyotga tatbiq qila olishi **ko`nikmalariga ega bo'lishi;** - mustaqil O'zbekiston davlatining milliy san'at va adabiyotni rivojlantirish, jahon san'ati va adabiyot namunalari bilan yosh avlodni yaqindan tanishtirish yo'lida amalga oshirayotgan tadbirlari, mumtoz san'atimiz va adabiyotimizning ma'naviy asoslari, san'atning turli yo'nalishlarida milliy ma'naviyatimiz an'analarining o'ziga xos ifodalanishi; san'atshunoslik fanlarida san'atning ma'naviy asoslari qay darajada akslanishi; milliy san'atimizning rivojlanish bosqichlari va ularning milliy ma'naviyatimiz takomili bilan aloqadorligi haqida yetarlicha bilimga ega bo'lishi, olingan bilimlarni amalda qo'llaybilish, yangi taklif va xulosalar surish **malakasiga ega bo`lish kerak.**
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hikoya qilish uchun loyihalar
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni, bilimlarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yurita olish va joriy, oraliy nazorat ishakllarida berilgan topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha topshiriqlarni bajarish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Muxammadiyeva O., Sobirova M. Sharq va G'arb ma'naviyati. O'quv qo'lanma. – Toshkent: Bookmany print, 2022. 2. Пўлатова Д., Рўзматова Г. Ғарб фалсафаси. – Тошкент: ТДШИ, 2013. 3. Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. - T.: «G. Gulom», 2016. 4. Erkayev A. Ma'naviytshunoslik. Monografiya. 1-2-kitib. - T.: Ma'naviyat, 2018. 5. Masharipova G.K.. Xo'janova T.J. Ma'naviyatshunoslik. Darslik. – Toshkent: Fan ziyosi nashriyoti, 2022. - 416 b. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. –Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir.–Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2018. 3. Обломурадов Н. "Маънавият асослари" фанидан дарс ўтиш технологиялари. –Т.: "Иқтисод-молия" нашриёти, 2008. 4. Раҳимов Ж. Маънавият асослари. - Т.: "Маънавият" нашриёти, 2008. 5. Имомназаров М. Миллий маънавиятимиз асослари. -Т.: Ўзбекистон файласуфлар миллий жамияти, 2006. 6. Пўлатова Д., Ахмедова М. ва б. Янги ва энг янги давр Шарқ фалсафаси. –

	– Тошкент: ТДШИ, 2013. 7. Пўлатова Д., Қодиров М ва б. Фалсафа тарихи (Шарқ фалсафаси). – Тошкент: ТДШИ, 2013. **Axborot manbalari:** http://www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy veb sayti. http://www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.cspi.uz – Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti www.natlib.uz - (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil "__" ____ dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** **G.G'. G'affarova** - CHDPU, "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi professori, falsafa fanlari doktori (DSc)
9.	**Taqrizchilar:** **B.M. Qandov** - CHDPU, "Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi dotsent, falsafa fanlari bo'yicha fan doktori (PhD) **G.S. Yunusova** – Buxoro muxandislik texnologiya instituti O'zbek tili va adabiyoti kafedrasi mudiri, falsafa fanlari doktori, professo